

**Wystąpienie Dyrektora Biura Związku Euroregion „Tatry” Antoniego Nowaka
wygłoszone z okazji wizyty Prezydenta Republiki Słowackiej Ivana Gašparoviča
w Ośrodku Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu,
19.11.2004 r.**

Szanowny Panie Prezydencie, Szanowne Panie i Panowie,

ktos przed laty powiedział, że euroregiony to mosty do zjednoczonej Europy. Warto postawić sobie pytanie czy Euroregion „Tatry” zbudował już ten most czy zaledwie jego przyczółki. Myślę, że odpowiedź powinna być twierdząca. W czasie swojej dziesięcioletniej działalności Euroregion był inicjatorem, pomysłodawcą, uczestnikiem i koordynatorem licznych przedsięwzięć transgranicznych, które przybliżyły mieszkańcom pogranicza polsko-słowackiego ideę integracji europejskiej. W ciągu tego okresu powstała solidna pozarządowa struktura organizacyjna z profesjonalnym biurem przygotowanym do zarządzania, monitorowania, opracowywania i realizacji projektów ze środków Unii Europejskiej.

Kluczowe znaczenie dla funkcjonowania Euroregionu miało uruchomienie Programu współpracy Przygranicznej Phare Polska-Słowacja, w ramach którego zrealizowano bądź realizuje się szereg projektów infrastrukturalnych. Do tych najważniejszych należy na pewno most na przejściu granicznym Leluchów-Čirč zwany Wyszehradzkim, modernizacja dróg Moszczenica-Konieczna oraz Zakopane-Chochołów-granica państwa, budowa oczyszczalni ścieków w dolinie Polchoranki czy projekt *Czysta rzeka Poprad*.

Ja jednak pragnę zwrócić uwagę na znaczenie małych projektów euroregionalnych z dziedziny kultury, sportu, turystyki, ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego i rozwoju demokracji lokalnej. Są to przedsięwzięcia typu *ludzie dla ludzi*, a w transgranicznej współpracy polsko-słowackiej najważniejsze zawsze były, są i będą bezpośrednie kontakty pomiędzy ludźmi. W realizacji tych małych projektów uczestniczyło tysiące mieszkańców pogranicza polsko-słowackiego, często z małych miejscowości oddalonych od centrów kulturalnych. Udział brała młodzież, dorośli, niepełnosprawni, artyści, sportowcy, przedstawiciele samorządów lokalnych. Odbyły się dziesiątki wydarzeń, imprez, wystaw, spotkań, warsztatów, konferencji. Ukazały się liczne publikacje, przewodniki, mapy, informatory. Wytyczono dziesiątki kilometrów tras turystycznych, zarówno pieszych, jak i rowerowych. Nakręcono 4 filmy, opracowano kilka studiów planistycznych. Wielkim zainteresowaniem cieszyły się zawody sportowe w hokeju, kolarstwie górskim, tenisie stołowym, kajakarstwie i narciarstwie. Różnorodne i bogate były kontakty szkół i instytucji kultury. Odbył się nawet polsko-słowacki konkurs potraw regionalnych *Góralskie jadło*. Powstały systemy informacyjne, w tym największy internetowy System Informacyjny Euroregionu „Tatry” *INFOTATRY*, w którym prezentują się polskie i słowackie miasta oraz gminy – członkowie Euroregionu. Odbyło się Polsko-

Słowackie Forum Miast Euroregionu oraz Polsko-Słowackie Forum Gospodarcze pt. *Znaczenie produktów regionalnych w związku z wejściem Polski i Słowacji do Unii Europejskiej*. Jednak największym i najbardziej spektakularnym efektem wykorzystania środków z Funduszu Małych Projektów było powstanie *Ośrodka Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu*, w którym dzisiaj mamy zaszczyt gościć Pana Prezydenta. Ośrodek ten stał się centrum kultury, informacji i promocji euroregionu. Planujemy, aby tu znalazła swoją siedzibę Polsko-Słowacka Izba Gospodarcza. Cieszymy się, że nasz słowacki partner w ramach projektu komplementarnego będzie realizował w przyszłym roku Dom Spotkań Słowacko-Polskich w Kieżmarku. Łączna kwota dofinansowania małych projektów realizowanych po polskiej stronie Euroregionu „Tatry”, których beneficjentami były i są niedochodowe instytucje oraz samorządy lokalne wynosi około 764 000 EUR.

Wyrażam przekonanie, iż dotychczasowe doświadczenie oraz rezultaty Euroregionu „Tatry” w polsko-słowackiej współpracy transgranicznej są gwarantem dalszej absorpcji środków z Funduszy Unii Europejskiej. W latach 2004-2006 będziemy realizować projekty ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Interreg III A. Mam przyjemność poinformować, że 15 listopada Komisja Europejska zatwierdziła wspólny dokument programowy dla Programu Interreg III A Polska-Słowacja. W ramach tego programu Euroregion po stronie polskiej zarządzać będzie tak zwanymi mikroprojektami. Zadania tego nie powierzono niestety euroregionom słowackim. Pomimo tego będziemy przygotowywać wspólne produkty markowe, takie jak np. *Historyczno-kulturowo-przyrodniczy szlak dookoła Tatr*, Festiwal Kultury Pogranicza pt. *Od Mistrza Pawła z Lewoczy do Jana Kantego Pawлуśkiewicza*. Czekają nas też wielkie zadania opracowania strategii zrównoważonego rozwoju Euroregionu „Tatry”, w tym systemu komunikacji wokół Tatr, monitoringu zanieczyszczenia powietrza i wody oraz zagospodarowania przestrzennego. Sądzę, iż znajdzie również poparcie władz Polski i Słowacji projekt utworzenia w Ośrodku Współpracy Polsko-Słowackiej w Nowym Targu biblioteki słowackiej, a w Domu Spotkań Słowacko-Polskich w Kieżmarku polskiej biblioteki.

Wejście Polski i Słowacji do Unii Europejskiej stawia przed Euroregionem „Tatry” nowe wyzwania. W *Europejskiej Karcie Regionów Granicznych i Transgranicznych* jak i w Deklaracji Końcowej pt. *Nowe drogi ku nowej Europie* przyjętej podczas Rocznej Konferencji Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych w Szczecinie w październiku bieżącego roku przewiduje się większą rolę Euroregionów jako ważnego elementu kooperacji terytorialnej. Już dziś Euroregiony są najlepszym przykładem zinstytucjonalizowanej współpracy transgranicznej. Doświadczenia europejskie pokazują, że wspólnie stworzone transgraniczne programy i projekty mogą być realizowane, wdrażane w sposób najbardziej efektywny jeżeli regionalni i lokalni partnerzy odgrywają zasadniczą rolę. Musimy już dziś także zabrać głos w sprawie nowych regulacji prawnych dotyczących współpracy transgranicznej na lata 2007-2013, a w szczególności

projektu dokumentu ustanawiającego Europejskie ugrupowanie ds. współpracy transgranicznej, który regulował będzie w przyszłości status prawny euroregionów. Bilateralna współpraca transgraniczna euroregionów na poziomie lokalnym i regionalnym, będzie bowiem długofalową koniecznością, która poprzez partnerstwo umożliwi wyrównanie różnic pomiędzy społecznościami pogranicza.